

Redaktionelt forord

Uddannelse er en vigtig faktor i samfundsøkonomien. Det er da også nærmest en selvfølgelighed at politikere, økonomer og embedsmænd m.fl. kommer ind på denne faktor når der tales om de økonomiske udfordringer som (velfærds)samfundet står over for. Også det pædagogiske, akademiske miljø taler med om uddannelsernes betydning for samfundsøkonomien. Alligevel fylder uddannelsesøkonomi relativt lidt i de ellers så tværfaglige pædagogiske uddannelser og den ganske omfattende uddannelsesforskning, der findes herhjemme.

Globaliseringen, den finansielle krise og de demografiske udfordringer har medført et pres på den nordiske velfærdsmodel og dens fremtidige finansiering, et pres som også har og fortsat vil få betydning for uddannelsessystemet.

Nordisk Globaliserings Barometer 2011 (Ketels, 2011) fremhæver i sin konklusion nødvendigheden af højere effektivitet i uddannelsessektoren, herunder særligt i Danmark. Et udsagn, som blandt andre også OECD er eksponent for, men som ikke bliver vel modtaget i store dele af det pædagogiske miljø i Danmark. Det er en klassisk problemstilling, som vi kender fra blandt andet sundhedssektoren. Ikke desto mindre er der behov for at evidensbaseret forskning fra uddannelsesvidenskaben bliver udviklet i forhold til denne problemstilling og integreret i økonomers, politikeres og embedsmænds løsningsforslag.

Forfatterne til artiklerne i nærværende temanummer af *Økonomi & Politik* har alle, inden for forskellige områder, givet sine bud på uddannelses og pædagogikkens betydning for samfundsøkonomien. Der er særlig fokus på grundskolens betydning for samfundsøkonomien, selvom øvrige dele af uddannelsessystemet også berøres. Dette fokus skyldes at det dels ville være for omfattende at inddrage de mange øvrige aspekter af uddannelsessystemet og deres betydning for samfundsøkonomien i denne udgave af tidsskriftet, dels at grundskolen i høj grad er fundament for den øvrige del af uddannelsessystemet.

Torben M. Andersen sætter i sin artikel blandt andet fokus på uddannelsens afgørende rolle for at det har været muligt at forene et højt beskæftigelsesniveau med en relativ lige fordeling af markedsindkomsterne, og dermed uddannelses rolle i en aktiv fordelingspolitik. Han påpeger samtidig, at andre lande end Danmark vil opleve vækst i uddannelsesniveauet, idet nye generationer i højere grad fuldfører en videregående uddannelse end ældre generationer. Danmark derimod vil ikke opleve samme tendens så markant fremover. Han fremhæver således det høje danske uddannelsesfrafald og den relativt lave gennemførselsprocent som væsentlige parametre, ligesom den manglende positive effekt af den meget store danske ressourceanvendelse til uddannelsesområdet.

Også *Christen Sørensen* har i sin artikel fokus på ressourceanvendelsen. Han pointerer, at den danske uddannelsespolitik er baseret på kortsigtet krisestyring og at de interne magtkampe om uddannelses(økonomiens) placering mellem ministerierne og det høje konfliktniveau mellem ministerium/ministerier og Danmarks Lærerforening ikke er gunstig for udviklingen af uddannelsespolitikken. Uddannelsens samfundsøkonomiske betydning bliver set i forhold til livsindkomstberegninger og den langsigtede effekt af et uddannelsesløft. Taxametersystemet problematiseres i forhold til uhensigtsmæssige incitamentsstrukturer, der underminerer uddannelseskvaliteten.

Og netop uddannelseskvaliteten og hvordan denne kan måles er emnet for *Poul Nissens* artikel. Her beskrives Learning Rating Scale (LRS), som er et nyt og let anvendeligt redskab (med høj validitet) til måling af lærings-effekten af en given undervisning. Poul Nissen omtaler desuden den manglende tradition for henholdsvis grundig evaluering af undervisningen i Danmark og evidensbaseret undervisning. LRS er udviklet med henblik på at måle om eleverne lærer noget i skolen gennem et relativt simpelt instrument, der kan anvendes af læreren selv som eksempelvis evaluering af om et undervisningsforløb skaber læring.

Niels Egelund præsenterer i sin artikel uddannelsesforskningens resultater vedrørende udgifter til uddannelse og udbyttet heraf. Herunder omtales betydningen af skole- og klassestørrelser, forskellige undervisningsformer, anvendelse af lærerassistenter og tolærerordninger samt »time on task«, altså hvor meget tid der investeres i eleverne. Det samlede ressourceforbrug pr. elev er således en væsentlig indikator i analyser af sammenhængen mellem udgifter og udbytte. Det relativt lave undervisningstimetal er således genstand for diskussion i artiklen.

Peter Allerup afprøver i sin artikel påstande om hvilken betydning en svag læsebaggrund har for unges evne til at gennemføre en ung-

domsuddannelse. Han behandler desuden betydningen af hyppige studieskift og skolestørrelser betydning for gennemførselsprocenten. PISA-undersøgelsesernes anvendelighed i forhold til at måle elevens evne til at gennemføre videre uddannelse kritiseres. I forlængelse af denne artikel pågår der en debat mellem Egelund og Allerup vedrørende PISA-undersøgelsesernes relevans og konklusioner.

I den sidste artikel afdækker *Jacob Ladenburg*, *Chantal Pohl-Nielsen*, *Morten Hørmann* og *Jørgen Jordahl-Jørgensen* skolebørnsforældres præferencer for forbedringer af forskellige serviceydelser i folkeskolen. Generelt er forældrene villige til at betale for at få mere service i form af flere dansk- og idrætstimer, madordninger i skolen og færre elever i klasserne. Men resultaterne viser også, at betalingsviljen afhænger af det serviceniveau, som forældrene og deres barn modtager i dag. Artiklen konkluderer, at der er plads til en vis form for intelligent og målrettet brugerbetaling i folkeskolen men også, at der eksisterer et klart mætningspunkt for den service forældre er parate til at betale for.

Vi vil også gerne takke forfatterne til artiklerne i temanummeret for deres store arbejde og velvillighed. Endelig også en stor tak til de peer-reviewere, som har indvilget i og gennemført review af artiklerne, og i den forbindelse leveret konstruktiv kritik.

31. marts 2012

Kristina Aaltonen, partigruppeseekretær, Nordisk Råd (kristina.aaltonen@ft.dk)

og *Frans Ørsted Andersen*, lektor, Center for Grundskoleforskning, DPU, Aarhus Universitet (fran@dpu.dk), gæsteredaktør

Martin Marcussen, ansvarshavende redaktør

Litteratur

Ketels, Christian (2011), »Global Pressure – Nordic Solutions? The Nordic Globalization Barometer 2011«, København: Nordisk Ministerråd. Martin Marcussen